

BYGGERI I LANDBRUGET

- EN VEJLEDNING

Norrdjurs Kommune 2013

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side	3	Introduktion
	3	Hvem er folderen tiltænkt?
	3	Kvalitetsbyggeri i landbruget
	4	Baggrund for folderen
	5	Opsummering: 5 korte råd
	6	Om landbrugsbygninger
	6	Form og proportioner
	6	Længebygninger
	6	Taghældning
	8	Materialer og farver
	8	Gode farver i landskabet
	8	Materialevalg til landbrugsfacader
	10	Facade og udseende
	12	Byggeriets sammenhæng med bygninger på samme ejendom
	12	Byggeriets virkemidler
	16	Byggeriets placering
	16	Placering i forhold til bygninger på samme ejendom
	18	Placering i forhold til landskabets terræn
	20	Placering i forhold til landskabets beplantning
	20	Skala mellem bygninger og beplantning
	24	Information og henvendelser

Forsidefoto

Bedriften er beliggende i Norddjurs Kommune. Anlægget ligger godt i landskabet, idet det ligger lavt i terrænet og i tilknytning til beplantning.

INTRODUKTION

HVEM ER FOLDEREN TILTÆNKT?

Norddjurs Kommune har udarbejdet denne vejledning, som hjælp til borgere, der går med byggetanker vedrørende deres landbrugsejendom. Folderen handler fortrinsvis om landbrugsejendommens samlede bygningsanlæg, dog især driftbygningerne.

Kommunen har udarbejdet en anden folder, der vejleder generelt om byggeri i landzonen. Den folder omhandler især boliger i landzonen, herunder stuehuse på en landbrugsejendom. Folderen kan ses på kommunens hjemmeside under Borger > Bolig og Byggeri.

Hensigten med denne vejledning for landbrugsejendomme er at give inspiration til bebyggelse i landbruget, så kvaliteten af byggeriet højnes ved at byggeriet tilpasses landskabet og der sikres bedst muligt sammenhæng med eventuelle eksisterende bygninger.

KVALITETSBYGGERI I LANDBRUGET

Byggeri i landbruget og på landet har traditionelt været anderledes udformet end byggeri i byerne, og har haft sin egen bygningsstil og måde at placere sig på i landskabet.

Ældre, traditionelle bygninger rummer ofte arkitektoniske kvaliteter, som nutidens bygninger ikke har. Man kan derfor ofte med fordel tage udgangspunkt i traditionel byggeskik, når man bygger nyt.

En bygning i landzone påvirker landskabet og det er derfor af stor betydning for helhedsvirkningen, at der ved nybyggeri og tilbygninger tages afsæt i den eksisterende bygningstradition og byggestil.

I denne folder vises principper for den traditionelle byggeskik i landbruget og for, hvordan man kan bygge i dag, så man bevarer kvaliteterne fra den traditionelle byggeskik samtidig med, at man bygger tidssvarende.

BAGGRUND FOR FOLDEREN

I Danmark har vi en lang bygningstradition for landbrugets bygninger. Traditionen bygger dels på samspil mellem funktionskrav og den bedste udnyttelse af tidens (ofte billigste og mest tilgængelige) materialer og dels på, at byggeri på landet er tilpasset landskabet bedst mulig, så bygningerne har et enkelt udtryk og ikke dominerer landskabet.

I dag står vi med den udfordring, at proportionerne på driftsbygninger har ændret sig væsentligt i takt med landbrugets udvikling. Bygningen er bredere og længere end tidligere tiders mindre driftbygninger og taghældningen er ofte lav.

Når nutidens landbrug ofte kræver store, rummelige bygninger, får bygningerne nemt et tungt udtryk og en fremtrædende placering i landskabet, hvis de ikke tilpasses deres nærmiljø.

Når skalaen for nyere driftsbygninger er betydeligt større end tidligere, kan man overveje, hvordan man kan tilpasse bygningen til landskabet og på den måde både videreføre traditionen for byggeri på landet.

Folderen giver nogle bud på, hvordan man kan bygge i dag, så man bevarer relationen til bygningstraditionen og samtidig højner den arkitektoniske kvalitet - hvad enten der bygges i traditionel eller moderne stil.

Med disse ord ønsker Norddjurs Kommune alle borgere gode byggeovervejelser.

OPSUMMERING: 5 KORTE RÅD:

GODE FARVER: Mørke gråtoner, jordfarver og træets naturfarve.

BYGNINGSMATERIALER: Jo færre materialetyper, jo bedre.

TAGHÆLDNING: Bygninger med så ens taghældning som mulig. Gerne mindst 35 gr.

PLACERING PÅ EJENDOM: Skab orden og fremkommelighed.

PLACERING I LANDSKABET: Lavt og afskærmet i terrænet.

OM LANDBRUGSBYGNINGER

BYGGERIETS FORM OG PROPORTIONER

Traditionelt har landbrugets byggeri været udformet som længebygninger (smalt og langt), med høj taghældning og minimalt tagudhæng.

LÆNGEBYGNING

Traditionen med længebygninger kan med fordel fortsætte, da bygnings-typen passer ind i den danske byggeskik og derfor indgår naturligt i land-brugslandskabet og i sammenhæng med ældre landbrugsbyggeri.

Man kan også bygge med mere moderne udtryk, så længe byggeriet stadig er tilpasset det omkringliggende landskab og bygningsmiljø.

TAGHÆLDNING

Traditionelt har bygninger i landzone haft høj taghældning, omkring 45 gr. Men med nyere driftsbygningers meget større længde og bredde kan den høje taghældning være svær at fastholde, da højden ofte hverken udnyt-tes eller er nødvendig for driften.

Dog giver en høj taghældning bygningen et let udtryk, hvorimod en lav taghældning får bygningen til at se tung og større ud i landskabet. Hvis det er muligt opfordres bygherren derfor til at bevare en relativ høj taghældning på minimum 35 gr. Se diagrammet herfor på modsatte side.

Diagram 1:

Traditionelle principper for landbrugets driftsbygninger.

Rektangulær grundform
som en traditionel
længebygning

Taghældning:
Ca. 45 gr.

Mimimalt tagudhæng

Billedeksempel 1:

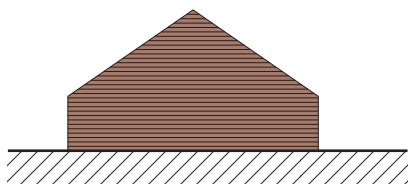
Billedet viser en driftsbygning ved Odder. Projektet er støttet af Realdania. Driftsanlægget er længeformet, har høj taghældning og afdæmpede farver. Dette sikrer at anlægget er tilpasset landskabet omkring sig og bevarer relationen til den traditionelle byggeskik i landbruget, - samtidig med at der er bygget i en tidssvarende byggestil.

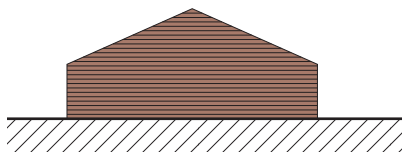
Diagram 2:

Diagrammet herunder viser eksempler på forskellig taghældning.

Bygningens taghældning er 35 gr.
Den stejlere taghældning får bygningen til at se smallere ud og giver den mere karakter.

Bygningens taghældning er 25 gr.
Den lavere taghældning får bygningen til at se tung og bred ud. Bygningen virker uharmonisk.

BYGGERIETS MATERIALER OG FARVER

Farve- og materialevalg har stor betydning for, om bygningen passer ind eller fremstår som markant, tung eller fremmed i landskabet. Det passer godt i landskabet, hvis farvevalget er nedtonet og passer til det omkringliggende landskabs farver. F.eks. nedtones bygningens størrelse visuelt, når man benytter mørke farver.

GODE FARVER I LANDSKABET:

- sort
- gråtoner (de mørke)
- jordfarver

Når der skal bygges nyt, er det godt at tage udgangspunkt i de eksisterende bygningers materialer og farver - for at få en sammenhæng mellem hele bygningsanlægget.

Landbrugsbygninger ser ofte harmoniske ud, hvis de indgår som en del af landskabet og virker enkle og lette. F. eks. fremstår bygningen mere rolig og formen bliver fremhævet, hvis der kun bruges få eller et materiale - fremfor flere. Således bliver bygningen en del af landskabet og ikke et forstyrrende element. Se også billedeksempler på s. 14.

MATERIALEVALG TIL LANDBRUGSFACADER

Træbeklædning på driftsbygninger bliver ofte valgt fra, fordi bygherrer ønsker en vedligeholdelsesfri facade.

En af fordelene ved træbeklædning er, at den er lettere at reparere, selv i mindre områder - i modsætning til stålplader. En anden fordel er, at træbeklædning har en bedre lydreducerende effekt end f.eks. stålplader, hvilket kan være relevant i en uisoleret bygning.

Signalværdien i træ skal heller ikke undervurderes. Træ opleves som et varmt, blødt og imødekommende materiale, hvilket er en fordel i forhold til arbejdsmiljø, men også til hvorledes omverden opfatter bygningen og en eventuel produktion.

Se også billedeksempler om materialer på side 14.

Diagram 3:

Herunder er vist farvevalg, der egner sig godt i landzone.

Billedeksempel 2:

Herunder er vist et eksempel på godt materialevalg. Her træbeklædning.

Billedeksempel 3:

Herunder er vist et eksempel på godt materialevalg med rødt tegl og trempel i rødmalet stålplade.

Billedeksempel 4:

Herunder er vist et eksempel på godt materialevalg. Her en moderne driftsbygning med mørkegrå stålplade.

BYGGERIETS FACADER OG UDSEENDE

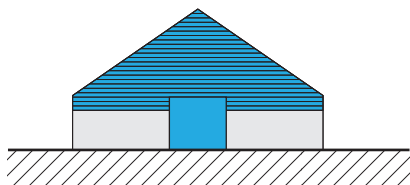
Tidligere blev nogle bygninger konstrueret med en trempel, der er en konstruktion af lave stolper, bygget oven på ydermurene for at forhøje lofts-etagen på en bygning. Trempelen ses ofte med træbeklædning.

Med nutidens større bygningsproportioner, er der intet teknisk grundlag for trempelkonstruktionen. Da trempelbeklædningen kan få bygningen til at virke tung, anbefales det, at man nøje overvejer trempelinddelingen. Det enkle er at undlade trempelen og have ens materialer på alle bygningens facader. Hvis man bygger med trempel kan man dog opnå et godt resultat, hvis man bruger to farver inden for samme farveskala (som eksempel grålige farver) eller hvis man bruger to forskellige materialer i samme farve.

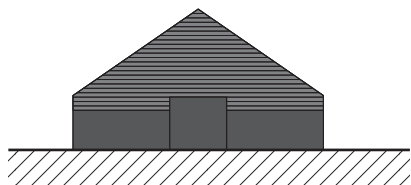
Er der flere materialer på en facade, giver det et lettere udtryk, hvis de øverste farver er lysere end de nederste. Omvendt får bygningen et tungt udtryk.

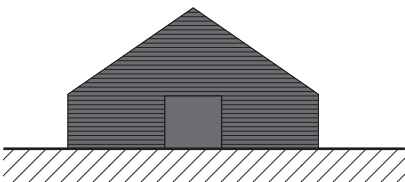
Bygningens trempelinddeling af facaden, gør bygningens udseende meget tungt. Dette understreges af den mørkere farve, som trempelen har.

Her fungerer trempelinddelingen godt. Dette skyldes, at farverne ligger inden for samme farveskala, samt at den øverste farve er lysere.

En god bygningsfacade, fordi hele facaden er ensartet i materialer og farve. Det gør bygningens udseende let.

En bygningsfacade behøver ikke være et bestemt materiale, så længe materiale og farve er ens, så er udtrykket let.

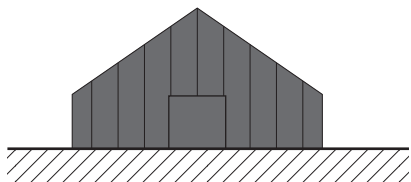

Diagram 4:

Diagrammet på modsatte side viser eksempler på forskellige facader.

Billedeksempel 5:

Billedet viser en driftsbygning i Norddjurs Kommune. Bygningen er flot og helt enkel med traditionel udformning og ensartet materialevalg i en afdæmpet farve. Dertil er bygningen placeret flot i landskabet i tilknytning til beplantning.

Billedeksempel 6:

Billedet viser et gårdanlæg ved Veksø på Sjælland. Projektet er støttet af Realdania. Anlægget er et nybyggeri, hvor man er gået væk fra den traditionelle byggeskik. Bygningerne er flot tilpasset landskabet gennem deres afdæmpede farvevalg, rolige form og skala, der er tilpasset bevoksningen omkring byggeriet.

BYGGERIETS SAMMENHÆNG MED BYGNINGER PÅ SAMME EJENDOM

Det godt indpassede byggeri karakteriseres ved en sammenhæng mellem byggeriets former, proportioner, materialer og farver.

Nye bygninger kan have samme farve og materiale som ejendommens ældre bygninger eller de kan udføres i ensartet farver og materialer som f.eks. betonbygninger i forskellige indfarvede gråtoner.

Et landbrug med ensartede driftsbygninger med høj taghældning, opført i samme materialer og med afdæmpet farveholdning vil altid være et sikkert valg.

Man kan også forsvare, at bygge i en mere moderne arkitektur, bare man tager højde for de eksisterende bygninger f.eks. gennem materialevalg og placering af bygningerne i forhold til hinanden og i forhold til landskabet. Det er afgørende for helhedsvirkningen, at proportioner, materialer og farver falder naturligt ind i miljøet omkring den eksisterende bebyggelse.

BYGGERIETS VIRKEMIDLER

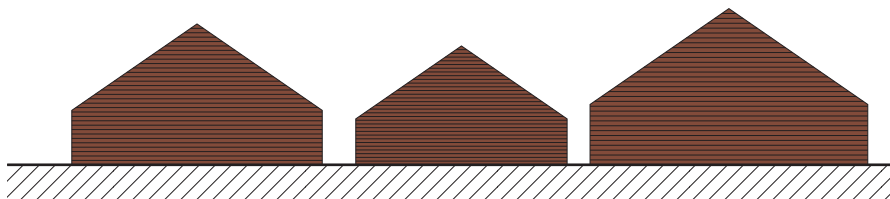
Hvis man skal opnå en overordnet helhed, er der tre faktorer, man skal være opmærksom på. Det er bygningernes taghældning, farvevalg og materiale. Den ideelle løsning er, at alle tre faktorer er ens, men hvis bare to af faktorerne er ens, opnår anlæggets forskellige bygninger stadig en overordnet helhed. Dette princip er beskrevet i diagram 5.

Se også billedeksempler om byggeriets sammenhæng på s. 15.

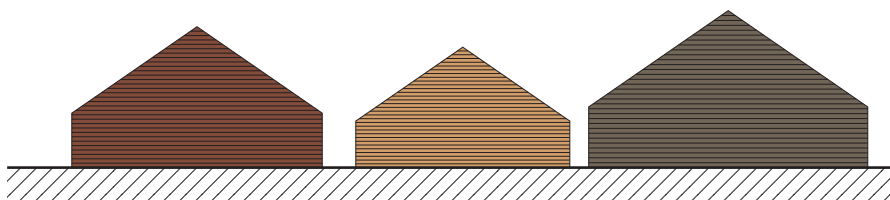
Diagram 5:

Diagrammet herunder viser eksempler på forskellige sammenhæng mellem bygninger på samme ejendom med en gennemført helhed.

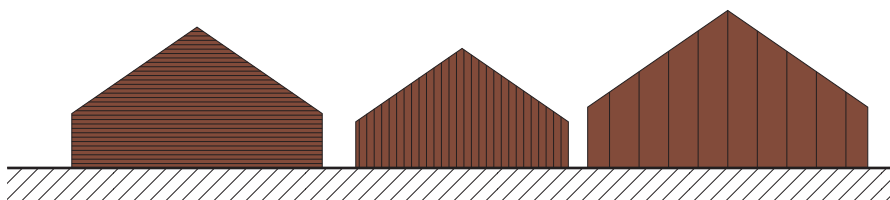
Den ideelle kombination, hvor bygningerne har ens taghældning, facadefarve og materialer.

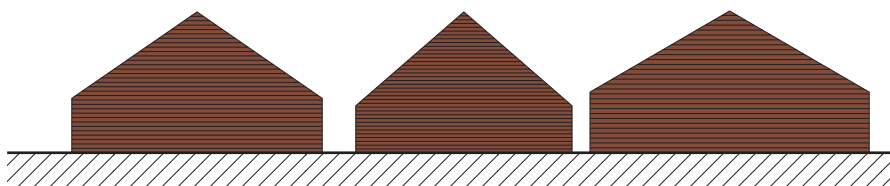
En kombination, hvor bygningerne har ens taghældning og materialer, men forskellige facadefarver.

En kombination, hvor bygningerne har ens taghældning og facadefarver, men forskellige materialer.

En kombination, hvor bygningerne har ens facadefarver og materialer, men forskellige taghældninger.

Billedeksempel 7:

Billedet viser et gårdanlæg ved Silkeborg. Bygningsanlægget er flot og enkelt med traditionel udformning og ensartet materialevalg i en afdæmpet farve. Dertil har byggeriet et flot sammenhængende udtryk med ens materialer og taghældning.

Som materiale er anvendt indfarvet beton i en brunlig nuance, der virker harmonisk i landskabet. Indfarvet beton er både robust, let at vedligeholde og bevarer sit udseende, - modsat malet beton.

Billedeksempel 8:

Billedet viser et gårdanlæg i Norddjurs Kommune. Bygningsanlægget er enkelt med traditionel udformning og ensartet materialevalg i en afdæmpet farve. Dertil er bygningerne placeret godt i tilknytning til beplantning.

Kornsiloen står fint i tilknytning til anlægget og med sin afdæmpede farve virker den harmonisk i landskabet.

Billedeksempel 9:

Billedet viser et gårdanlæg i Norddjurs Kommune. Gårdanlæggets bygninger har en flot gennemført stil med ens materialevalg, farver og ens høj taghældning.

Dertil ligger anlægget flot i landskabet, da det er lavt placeret og har en god beplantning om sig. Det afdæmpede mørke tag gør, at anlægget falder harmonisk i med baggrunden, samtidig med at byggeriet fremstår tydeligt.

Billedeksempel 10:

Billedet viser et gårdanlæg i Norddjurs Kommune. Gårdanlæggets bygninger har en flot gennemført stil med ens materialevalg og farver. Dette er et eksempel på, hvordan man kan bevare et sammenhængende udtryk ved at vælge to ens faktorer. Se s. 12.

Byggeriet fremtræder desuden meget harmonisk, da valget af farven svensk rød og materialet træ virker godt i det danske landskab.

BYGGERIETS PLACERING

FORHOLD TIL BYGNINGER PÅ SAMME EJENDOM

Når man bygger nyt, er det en god ide at overveje fremtidige udvidelser ved at gøre plads til eventuelle nye bygninger. På den måde kan man være sikker på, at man har plads til alle sine bygninger.

Når man udvider sin landejendom, bør man desuden overveje, hvordan man udvider. Et godt system skaber orden, overskuelighed og fremkommelighed på bedriften.

Historisk set er landbrugets gårde blevet udvidet ved knopskydning. Det sker fortsat, men nybyggerier virker i dag ofte overdimensionerede og sprænger eksisterende anlægs skala.

En løsning kan være at dele nybyggeriet op i flere mindre bygninger eller give det en hel ny form, og trække det en smule væk fra det eksisterende. På denne måde minimere skalaforskellen. Se billedeksempel 11.

Ligger bygninger som en flerlænget gård, kan man udvide parallelt ud fra en af gårdlængerne, som vist i diagram 6.

Det er fint, hvis de forskellige bygninger ikke har samme størrelse. Det fortæller om bygningernes funktioner, at maskinhuset f.eks. er stort og teknikhuset er mindre.

Tidligere fik stuehuse på gårde finere udsmykning i forhold til driftsbygninger.

I dag tager de store driftbygninger opmærksomheden, men man kan stadig fremhæve sit stuehus gennem f.eks. form, placering eller bygningsdetaljer. En markering af stuehuset i forhold til driftsbygningerne kan give overblik og virke som adgangsviser for gæster.

Billedeksempel 11:

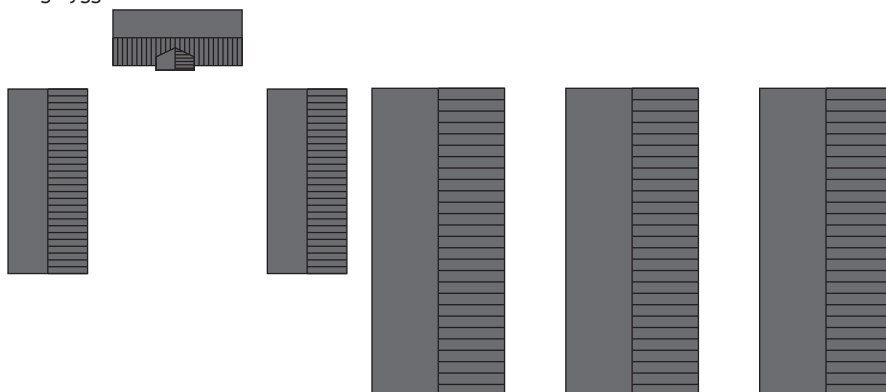
Billedet herunder viser en kvægbedrift ved Odder. Projektet er udarbejdet i samarbejde med Realdania. Plantegningen viser både den nye driftsbygning og det eksisterende gårdanlæg, der er traditionelt udformet.

Da det nye anlæg sprænger det eksisterende anlægs skala og størrelse, har man valgt, at placere det lidt væk fra det eksisterende. Afstanden og det nye anlægsprincip gør, at begge anlæg forbliver markeret i forhold til hinanden.

Diagram 6:

Diagrammet herunder viser, hvordan man kan bevare et traditionelt anlægs system og samtidig bygge stort.

PLACERING I FORHOLD TIL LANDSKABETS TERRÆN

Hvis landbrugets bygninger er placeret godt i landskabet og udformet med omhu, kan bygningerne tilføre landskabet en kvalitet med deres størrelse og klare formsprog. At byggeri på landet skal tilpasses landskabet, betyder nemlig ikke, at landbrugsbygningerne skal gemmes væk, men at de skal indgå som en harmonisk del af landskabets helhed.

Det traditionelle landbrugsbyggeris skarpt skårne former stiller sig fint i kontrast til landskabet. I det godt tilpassede byggeri kan byggeri og landskab fremhæve hinandens former og derved fremstå i en flot helhed.

Bygninger i det åbne land ligger ifølge traditionen lavt og afskærmet. Ikke på toppen af bakken. Den fremtrædende beliggenhed i landskabet var kun valgt, når den havde en funktion.

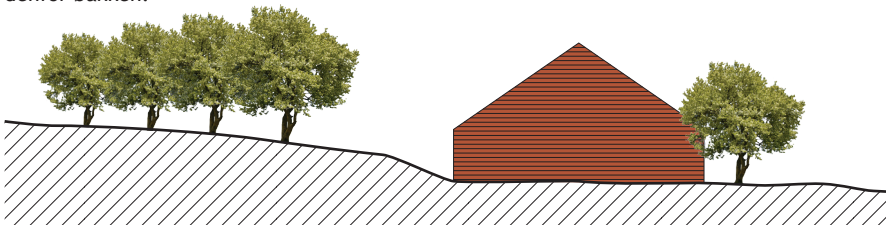
Kirken var placeret højt og frit, for at understrege dens særlige betydning i samfundet, og møllen placeret på bakketoppen, hvor det er vindteknisk mest fordelagtigt.

De fritliggende gårde og huse er derimod ofte placeret så de ”putter sig” i lavninger eller ligger i læ af bakker, skove eller beplantning. Man ser sjældent ældre gårde og huse placeret på en markant bakketop.

Ved nybyggeri skal man generelt bevare eksisterende terræn. Det er dog vigtigt, at man ikke gemmer anlægget helt væk. En høj jordvold omkring et landbrug, vil virke mere dominerende og uharmonisk end en ejendom flot tilpasset omgivelserne og landskabets skala.

Diagram 7:

Diagrammet herunder viser, hvordan en bygning tilpasses landskabet ved en placering nedenfor bakken.

Billedeksempel 12:

Fotografiet viser et gårdanlæg ved Odder. Projektet er støttet af Realdania. Anlægget ligger rigtig flot i landskabet ved foden af en bakke. På den måde er anlægget tilpasset ved ikke at dominere landskabet, men føje sig roligt til.

Billedeksempel 13:

Fotografiet viser et gårdanlæg i Norddjurs Kommune. Anlægget ligger rigtig flot i landskabet ved foden af en bakke og ligger samtidig fint indpasset med beplantning omkring sig. Dertil er der en gennemført byggestil over bygningsanlægget med ens taghældning, materiale- og farvevalg.

PLACERING I FORHOLD TIL LANDSKABETS BEPLANTNING

Det godt indpassede landbrugsbyggeri ligger harmonisk i landskabet, fordi der er beplantning omkring det. Modsat virker en byggeri på bar mark meget voldsomt og uharmonisk.

Den ideelle løsning er et anlæg omgivet af en forskelligartet beplantning. Til nogle sider kan bevoksningen være tættere, til andre sider mere åben og let. Især er træalléer og læhegn gode virkemidler til en harmonisk indpasning i landskabet.

Hvis man forlænger et læhegn ved at plante nye træer omkring nye bygninger, kan det give en rigtig god virkning, da en sådan beplantning er med til at forankre anlægget i landskabet.

SKALA MELLEM BYGNINGER OG BEPLANTNING

Det tager sig ofte flot ud, hvis bygninger ikke er højere end den eksisterende beplantning. Hvis der er store eksisterende træer på grunden, bør de så vidt muligt bevares, da de vil danne en flot baggrund til byggeriet og give en god overgang til landskabet. Holder byggeriet sig under trætoppene, vil bygninger med afdæmpede farver falde harmonisk i med baggrunden.

Billedeksempel 14:

Fotografiet viser et gårdanlæg i Norddjurs Kommune. Anlægget ligger flot i landskabet i tilknytning til beplantning. Byggeriet er ikke gemt væk bag beplantning, men beplantningen omkring byggeriet gør, at anlægget bliver forankret i landskabet og på den måde indgår harmonisk i samspil med landskabet.

Dertil er der en gennemført byggestil over bygningsanlægget med ens taghældning, materiale- og farvevalg.

Diagram 8:

Diagrammet herunder viser, hvordan en bygning kan indordne sig under træernes skala.

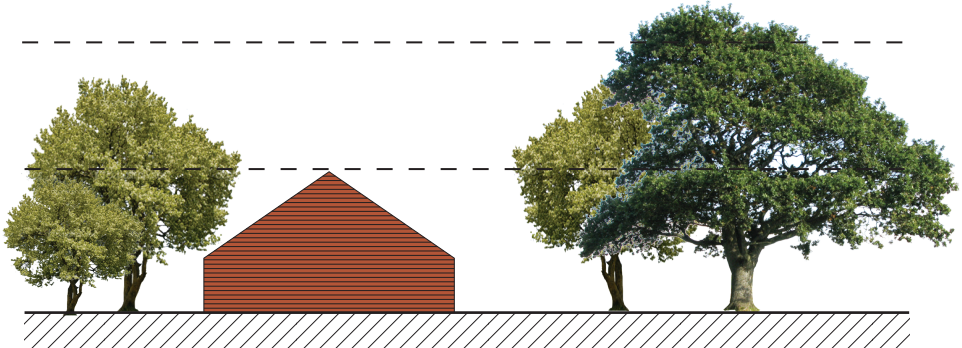
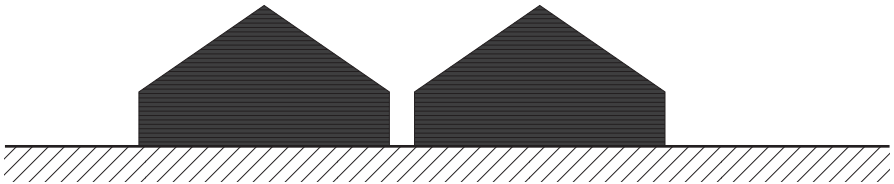

Diagram 9:

Diagrammet herunder viser, hvordan beplantning opbløder store bygningers påvirkning af landskabet.

Anlægget ligger åbent på bar mark. Som et voldsomt og unaturligt massiv.

Anlægget ligger i beplantning og virker harmonisk, fordi der skabes en naturlig og luftig overgang mellem landskab, beplantning og bebyggelse.

Billedeksempel 15:

Billedet viser et gårdanlæg ved Ødder. Anlægget er brugt flere steder i folderen, da det er et eksempel på et storskaalanlæg, hvor de traditionelle principper er bevaret, mens der samtidig er bygget i en tidssvarende stil.

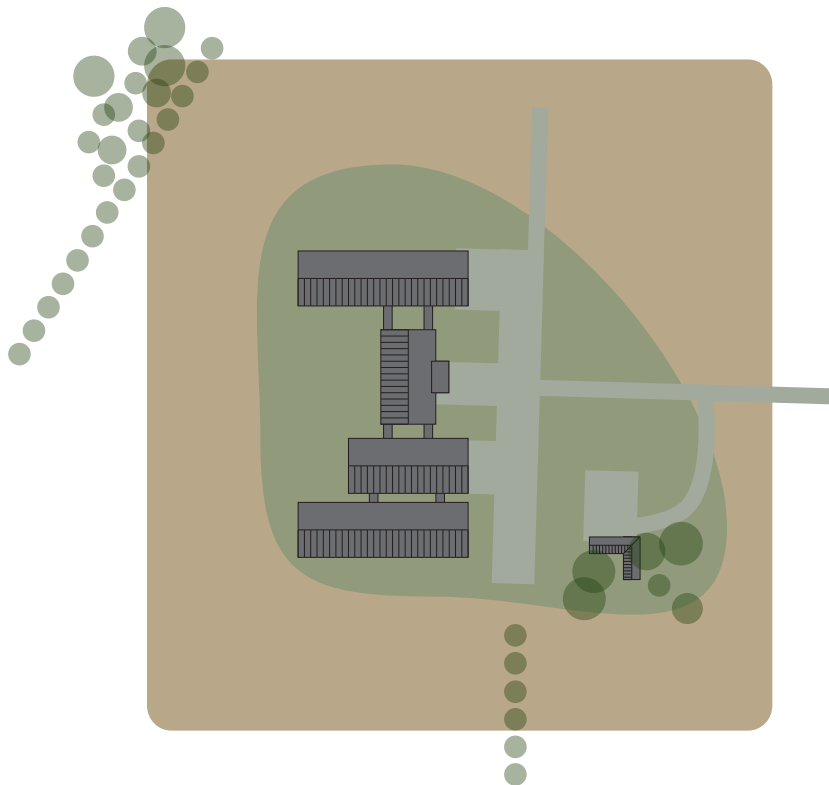
Herunder er vist sammenhængen mellem byggeriets placering og udformning.

Billedeksempel 16:

Billedet viser et gårdanlæg ved Silkeborg. Anlægget er brugt flere steder i folderen, da det er et eksempel på et storskalaanlæg, hvor de traditionelle principper er bevaret og der samtidig er bygget med et sammenhængende udtryk.

Herunder er vist sammenhængen mellem byggeriets placering og udformning.

INFORMATION OG HENVENDELSER

Spørgsmål til folderen bedes rettes til

Udviklingsforvaltningen

Kirkestien 1
8961 Allingåbro

Norrdjurs Kommune

Torvet 3
8500 Grenaa

Telefon: 89 59 10 00

Mail: norrdjurs@norrdjurs.dk

Hjemmeside: www.norrdjurs.dk